

УДК 336.761

Федина К. М., к.е.н., асистент, Антонюк Ю. П., студент

(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статті розглянуто аналіз та оцінку сучасного стану фондового ринку України, виявлено проблеми та тенденції розвитку вітчизняного фондового ринку.

Ключові слова: фондовий ринок, цінні папери, ВВП, деривативи.

Вступ. Процес глобалізації динамічно відбувається у фінансовій сфері, а найбільшу залежність від світової кон'юнктури відчувають саме фондові ринки, рівень розвитку яких є одним із ключових чинників ефективного економічного розвитку держави загалом. Саме тому необхідно звернути увагу на дослідження тенденцій розвитку фондового ринку, також необхідно розробляти та впроваджувати нові, вдосконалені механізми його регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти теоретико-методологічного обґрунтування сутності фінансового ринку та його фондового сегмента розглядаються у працях таких іноземних фахівців, як Ф. Ален, В. Берг, Б. Борн, А. Бут, Дж. Глаубер, А. Манес, А. Рот, В. Рубцов, Дж. Стігліц, С. Тадессе, У. Шарп та ін. Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних засад функціонування фондового ринку зробили такі вітчизняні вчені, як О. Барановський, М. Бурмака, О. Іваницька, І. Лютий, В. Міщенко, О. Мозговий, С. Мошенський, С. Науменкова, С. Ткаченко, В. Шелудько, І. Школьник, В. Діденко, В. Олійник, Г. Колач, М. Свердан, О. Савицька, А. Фурсова та інші. Проте нинішній його стан свідчить про наявність багатьох питань, що потребують подальшого вивчення та пошуку шляхів вирішення.

Метою є аналіз та оцінка сучасного стану фондового ринку України, виявлення проблем та тенденцій розвитку вітчизняного фондового ринку.

У сучасних економіках цінні папери та ринок цінних паперів є найважливішими складовими, які забезпечують ефективне функціонування всього ринкового механізму. Подолання наслідків фінансово-економічної кризи потребує створення належних умов для становлення та функціонування ринку цінних паперів, який сприяє руху

капіталу.

Український фондовий ринок є організованим ринком торгівлі фінансовими інструментами. Важливою складовою українського фондового ринку є ринок цінних паперів. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» фондовий ринок (ринок цінних паперів) – сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів) [6].

Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – особлива сфера ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється нагромадження фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних та інших потреб суб'єктів в економічній діяльності [5].

Розвиток фінансового ринку в цілому, складовим елементом якого є фондовий ринок, є важливим компонентом ринкових перетворень, що відбуваються в країні. На фондовому ринку формується попит та пропозиції на середньо- та довгострокові ресурси.

Виходячи з цього фондовий ринок виконує цілий ряд важливих функцій, таких як:

- здатність акумулювати тимчасово вільні кошти домогосподарств та суб'єктів господарювання та перетворювати і перерозподіляти їх з метою інвестування в різні галузі економіки;

- концентрація коштів, тобто створення умов для об'єднання незначних сум тимчасово вільних фінансових ресурсів домогосподарств та суб'єктів господарювання в значні за обсягами (концентровані) грошові потоки;

- ринкове збалансування попиту та пропозиції капіталу;

- оптимізація регіональної та галузевої структури капіталу шляхом переливу капіталу із галузей та регіонів, де є його надлишок, до галузей та регіонів, де відчувається його нестача;

- перерозподіл ризиків в економіці;

- створення конкурентних умов для банківської системи, зокрема банківського кредитування суб'єктів господарювання;

- економія витрат обігу, покращення взаєморозрахунків суб'єктів господарювання, зниження заборгованості, покращення товарообороту;

- оцінка бізнесу та ефективності використання ресурсів суб'єктами господарювання, формування відповідного інформаційного середовища, що спонукає до підвищення ефективності управління суб'єктів господарювання, зокрема і рівня фінансового менеджменту, який саме відповідає за ефективне використання фінансових ресурсів в межах підприємства;

- сприяння розвитку місцевого самоврядування шляхом використання механізму емісії облігацій місцевої позики;
- створення умов для інтеграції до світового фінансового ринку, шляхом запровадження світових стандартів функціонування фінансового ринку в цілому та фондового ринку зокрема [7].

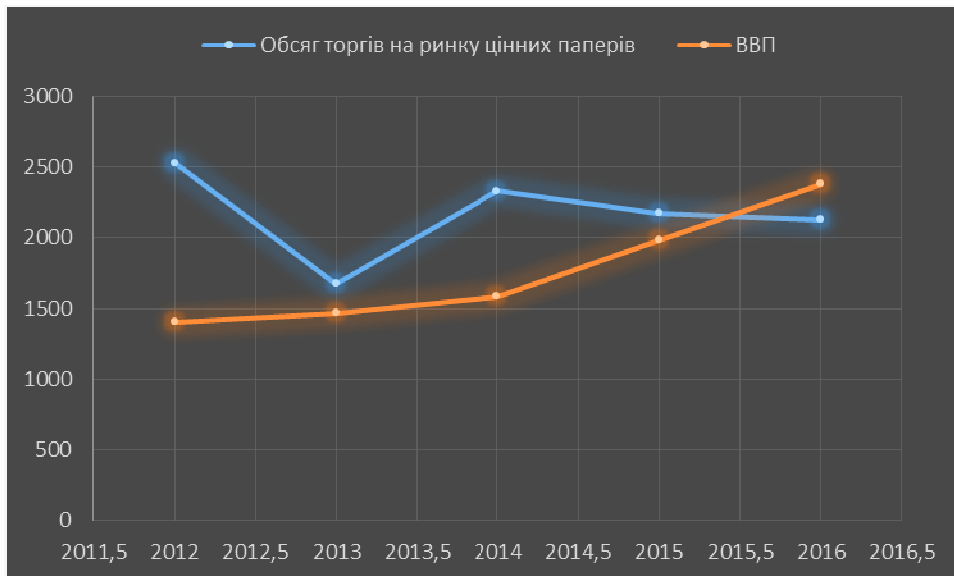

Рисунок. Порівняльні дані обсягів торгів на ринку цінних паперів та ВВП, млрд грн

У 2016 році простежується зростання ВВП порівняно з обсягом торгів на ринку цінних паперів (рисунок). У 2016 році частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів зменшилася та становила 11,18%.

У 2016 році з метою підвищення ефективності нагляду за професійними учасниками фондового ринку для захисту інтересів інвесторів, а також продовжуючи процес поступового впровадження європейських стандартів нагляду, Комісією удосконалювалась система пруденційного нагляду на фондовому ринку. На початку 2016 року набрали чинності два нормативно-правові акти комісії з питань пруденційного нагляду – Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, затвердженого рішенням Комісії від 01.10.2015 № 1597, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.10.2015 за №1311/27756, та Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, затвердженого рішенням Комісії від 01.12.2015 № 2021, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.12.2015 за

№ 1599/28044. Зазначені документи, що замінили собою попередню нормативну базу у сфері пруденційного нагляду, уніфікували підходи до розрахунку пруденційних нормативів для окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку, істотно удосконалили з урахуванням вимог європейського законодавства перелік пруденційних нормативів для певних видів діяльності, порядок їх розрахунку та нормативні значення окремих показників, а також упорядкували та вдосконалили процес здійснення комісією нагляду за дотриманням професійними учасниками фондового ринку пруденційних нормативів у їх діяльності. Протягом 2016 року процес удосконалення нормативного забезпечення пруденційного нагляду тривав.

Так, у 2016 році прийнято рішення комісії від 28.07.2016 № 819 «Про затвердження Змін до Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18.08.2016 за № 1147/29277. Цим документом удосконалено порядок розрахунку окремих пруденційних показників, зокрема уточнено методику розрахунку регулятивного капіталу у частині переліку відрахувань з регулятивного капіталу, уточнено перелік активів, згрупованих за ступенем ризику, що використовується при розрахунку нормативів адекватності регулятивного капіталу та адекватності капіталу першого рівня для торговців цінними паперами, а також уточнено складові розрахунку деяких інших показників. Крім того, зазначеним нормативно-правовим актом підвищено окремі пруденційні вимоги до деяких професійних учасників фондового ринку у зв'язку з наближенням таких вимог до вимог європейського законодавства [8].

Для торговців цінними паперами з 01.01.2017 передбачено підвищення розміру регулятивного капіталу з 75 до 100% від мінімального розміру статутного капіталу, встановленого законодавством для зазначеного виду професійної діяльності на фондовому ринку, нормативу адекватності регулятивного капіталу – з 6 до 8 відсотків, переглянуто нормативне значення коефіцієнта фінансового левєриджу, його максимальне значення підвищено з 1 до 3. Зазначеним нормативно-правовим актом для депозитарних установ з 01.01.2017 передбачено підвищення нормативного значення коефіцієнта покриття операційного ризику з 0,75 до 1. Також для депозитарних установ, що провадять на фондовому ринку виключно депозитарну діяльність, з 01.01.2017 запроваджується додатковий пруденційний норматив – показник розміру власних коштів.

Протягом 2016 року здійснювався аналіз дотримання пруден-

ційних нормативів професійними учасниками фондового ринку: торговцями цінними паперами, депозитарними установами, кліринговими установами, компаніями з управління активами, фондовими біржами та Центральним депозитарієм цінних паперів. Зауважимо, що протягом звітного року спостерігалась тенденція до покращення пруденційних показників у всіх учасників ринку цінних паперів, до яких застосовуються відповідні вимоги [8].

Висновки. Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що попри невеликий рівень капіталізації фондовий ринок України безперервно змінюється і розвивається. Подальші перспективи розвитку українського фондового ринку багато в чому будуть залежати від ситуації на світових фондових ринках. В Україні необхідно застосовувати пруденційні заходи, серед яких найважливішими є захист інвесторів, депозитаріїв та осіб, щодо яких постачальник фінансових послуг має зобов'язання довіреної особи, а також забезпечення стабільності та ефективного розвитку фондового ринку. При цьому такі заходи не мають бути обтяжливими та дискримінаційними щодо постачальників фінансових послуг. Темпи розвитку фондового ринку, його якісні аспекти, а також розкриття його інвестиційного потенціалу залежать від конкретних заходів державної політики у сфері фінансового сектору.

Таким чином, майбутній розвиток фондового ринку неможливий без реформування більшості складових ринку та усунення перешкод, що заважають цьому розвитку. Має бути переосмислена та суттєво підвищена роль фондового ринку у залученні інвестиційних ресурсів та спрямуванні їх на оновлення виробничого потенціалу, створення умов для становлення потужних інституційних інвесторів.

1. Діденко В. М. Тенденції, проблеми та перспективи діяльності фондового ринку в Україні / В. М. Діденко, В. В. Олійник // Наук. вісник БДФА. Економічні науки : зб. наук. праць. – Міністерство фінансів України, БДФА. – Чернівці : Вид-во "Технодрук", 2009. – Вип. 2. – С. 168–180. **2.** Колач Г. М. Вплив фінансової глобалізації на фондовий ринок України / Г. М. Колач // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 115–121. **3.** Свердан М. А. Розвиток Фондового ринку України / М. А. Свердан // Цінні папери України. – 2003. – № 13. – С. 52–55. **4.** Савицька О. І. Проблеми і перспективи розвитку фондового ринку України / О. І. Савицька, А. А. Фурсова // Економіка і регіон. – 2009. – № 2. – С. 136–139. **5.** Івахненко І. С. Особливості функціонування ринку цінних паперів в Україні та його вплив на інвестиційний процес / І. С. Івахненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 4 (107). – С. 81–85. **6.** ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» **7.** Про іпотечні облигації : Закон України від 22.12.2005 р. № 3273-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3273-15> **8.** Діяльність комісії

та регулювання фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ssmc.gov.ua/user_files/content/58/1499943860.pdf

Рецензент: к.е.н., професор Мельник Л. В. (НУВГП)

Fedyna K. M., Candidate of Economics (Ph.D.), Assistant,
Antoniuk Y. P., Senior Student (National University of Water and
Environmental Engineering, Rivne)

PERSPECTIVES OF THE STOCK MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

**The article analyzes and assesses the current state of the stock
market in Ukraine, reveals the problems and trends of the
development of the domestic stock market.**

Keywords: stock market, securities, GDP.

Федина К. М., к.э.н., ассистент, Антонюк Ю. П., студент
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА В УКРАИНЕ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

**В статье рассмотрен анализ и оценку современного состояния фо-
ндового рынка Украины, выявлены проблемы и тенденции разви-
тия отечественного фондового рынка.**

Ключевые слова: фондовый рынок, ценные бумаги, ВВП.
